

Sauber Bernát

2003 májusában lett fényképezve ez a kép Marosvásárhelyen, mikor néhai Izsák Márton szobrász szobrát avattuk fel. [A Centropa Izsák Mártonnal is készített interjút. Izsák Márton 2004 januárjában halt meg. -- A szerk.] Épp beszédet tartok.

Külföldi segítséggel, a városnak a hozzájárulásával és a Kultuszminisztérium lényeges hozzájárulásával sikerült a szobrot bronzba önteneni és felállítani. A szobornak a felavatása alkalmából készült a kép. A felavatáson részt vettek marosvásárhelyi lakosok, külföldiek Izraelből, Skóciából. Itt volt a romániai zsidó hitközségnek a vezetősége a fő rabbival, Menachem Hachohennel. Itt volt a temesvári főrabbi, Neumann Ernő vagy Ernst, ahogy szokták hívni. Itt van a képen baloldalt. Mellette a bukaresti hitközség egyik delegátusa, utána pedig Spielmann Mihály áll, a Teleki Téka könyvtár főkönyvtárosa. Itt volt Skócia főrabija, Weis rabbi, ő vallásos, ortodox rabbi. Direkt eljöttek Glasgow-ból, körülbelül húszan, hogy részt vegyenek a felavatási ünnepségen. A hátsó csoport az a kolozsvári kórus, az alkalomhoz méltó héber és jiddis dalokat énekeltek.

A szobor a város központjában van, ott van egy kis park, a Malom utca és a Kossuth Lajos utca között. Ez különben az egyik zsidó negyed volt a háború előtt, és azért is lett a szobor ott felállítva. A szobor egy apát ábrázol, a karjai közt van a felesége a kisgyerekével az ölében, és van egy kislány, aki fogja az édesanya ruháját. Azt jelképezi, hogy az apa próbálja megvédeni a családját. Úgy néz ki, mintha várnák a segítséget.

1982-ben lettem a marosvásárhelyi hitközség elnöke, miután nyugdíjba kerültem. 30 éven keresztül egyáltalán nem imádkoztam, és nem voltam templomban. Amikor idekerültem, ismét nekifogtam, s minden visszajött. Nem is tudom elképzelni, hogy 14-15 éves koromtól, amikor ezeket tanultam, 60 éves koromig valahogy nem felejtettem el őket. Én ez idő alatt nem imádkoztam soha. Én, mondjuk, ateista voltam. Hogy hogy jöttek ezek vissza az emlékezetembe, nem tudom. Ez egy csoda. Amit addig tudtam, a szokásokat, az imákat, mit kell mondani kívülről vagy olvasni ez egyik vagy másik ünnep alkalmával, a dallamok, mindez úgy visszajött, mintha

visszaöntötték volna a fejembe. Voltak jó kántorok itt, de sajnos kihaltak. Ezelőtt három évvel, amikor Grünstein még élt, addig én mint egyszerű imádkozó ültem a templomban, csak azután kapcsolódtam be az előimádkozásba. Most főleg én és Mármor doktor vagyunk, és van egy 87-88 éves öregember, Lederer, aki még besegít. Mármor doktor, aki két évvel idősebb nálam és én előimádkoztunk, ő nagyon szépen csinálta.

Most én vezetem az imákat minden szombaton és a többi ünnepen is, két órán keresztül. Ennek majdnem a háromnegyed részét kívülről tudom. Egyszer azt mondja az egyik hitközségi tag valakinek: "Hogy tudja ezeket Sauber két órán keresztül csinálni, ő, aki illegális kommunista volt, és az ügyészségen dolgozott?" Aki még tud valamit a hitközségnél, az Ausch Sándor, Grün László [A Centropa Grün Lászlóval is készített interjút. -- A szerk.]. (Ausch Sándorral együtt voltunk fogságban. Vele tartottam a kapcsolatot, amikor dolgoztam, itt, a hitközségnél összekerültünk megint.) Az istentisztelet szombaton fél 11-kor kezdődik, és negyed 12-ig tart. Én olvasom fel minden héten a Tórát, Mármoron kívül csak én tudok olvasni belőle. Minden hétre van egy harminc oldalnak megfelelő rész, amit fel kell olvasni. Előtte és utána van ima, amit én vezetek. Ezelőtt még 15 évvel itt is volt, aki minden reggel imaszíjjal és tálittal imádkozott. A tálitot most is mindenki használja, de imaszíjat csak akkor, ha jön egy rabbi ide.